

Bestuurlijke vernieuwing: naar een Volparlementair Kabinet

De nieuwe informateur Kim Putters heeft de opdracht om de mogelijkheden te onderzoeken voor een vruchtbare politieke samenwerking die recht doet aan de verkiezingsuitslag en de vorm die daarbij hoort, die bovendien kan rekenen op voldoende steun in de volksvertegenwoordiging.

Verschillende vormen zijn in de debatten en in de media al de revue gepasseerd, waarbij er een onbesproken is gebleken en dat is de vorm die het meest recht doet aan de verkiezingsuitslag namelijk een Volparlementair Kabinet van, door en voor de gehele Tweede Kamer.

Bij formatierondes ligt de focus altijd op het te vormen bestuur, de regering. Indachtig het begrip *volkssoevereiniteit* is het sterker om het volk en daarmee de volksvertegenwoordiging als vertrekpunt te nemen. De Tweede Kamer zal eerst in haar volle breedte overeenstemming moeten vinden over de maatschappelijke vraagstukken die dringend om een oplossing vragen. De inhoud behoort immers voorop te staan. Het samenstel aan prioritaire maatschappelijke opgaven vormt de Samenlevingsagenda en behelst de belofte aan het Nederlandse volk om in de periode van vier jaar succesvol vooruitgang te boeken.

Door de breedte op te zoeken wordt de positie van de Tweede Kamer vele malen sterker dan wanneer een splitsing wordt aangebracht tussen enerzijds een coalitie en anderzijds een oppositie. Door een tweedeling heeft de regering vrij spel, omdat ze telkens kan rekenen op een meerderheid in de Kamer. Coalitiepartijen raken in een wurggreep door de zichzelf opgelegde fractiediscipline. Beide elementen tasten de kracht van de volksvertegenwoordiging aan en daarmee ook het vertrouwen van kiezers in de politiek.

De Samenlevingsagenda is van een heel andere orde dan een lijvig regeerakkoord met ondoordachte oplossingen, dat wordt geschreven door een beperkt aantal politici – ook wel elite genoemd –, die er doorgaans voor kiezen om toe te treden tot het kabinet. Hiermee manoeuvreert de regering zich vanaf het eerste moment in een uitermate sterke positie ten opzichte van de volksvertegenwoordiging. Dat verdraagt zich niet met de idee van volkssoevereiniteit.

Praktisch gezien wordt voor elk agendapunt van de Samenlevingsagenda een themacommissie samengesteld bestaande uit Tweede Kamerleden. Deze commissie fungeert als stuurgroep voor de aansturing van een maatschappelijk proces om te komen tot haalbare, uitvoerbare en handhaafbare oplossingen, die kunnen rekenen op draagvlak in de samenleving. De Tweede Kamer rondt dit proces in eerste aanleg af met een politiek debat over de koers. Vervolgens wordt er een uitvoeringsdocument geschreven dat het kabinet als opdracht meekrijgt om uit te voeren. Ten slotte wordt een juridificeerbaar deel van het beleid vertaald in wetgeving dat via de Tweede en de Eerste Kamer wordt gesanctioneerd.

Terug naar de formatie van een kabinet. Vanuit de Samenlevingsagenda start de zoektocht naar gekwalificeerde bewindspersonen, die in staat zijn om de maatschappelijke opgaven voldoende te kunnen oppakken. Politieke kleur is van ondergeschikt belang, wel is politiek-bestuurlijke ervaring noodzakelijk; liever geen technocraten. Elke politieke partij mag

kandidaten aandragen. Via een degelijke sollicitatieprocedure worden deze geselecteerd. De procedure wordt afgerond met een presentatie en vragenuur in de Tweede Kamer, zoals we dat in de Europese Unie ook kennen. De Tweede Kamer heeft het laatste woord over de benoeming van ministers en staatssecretarissen. Kortom, de Tweede Kamer benoemt materieel de kabinetsleden; de formele benoeming door de koning en minister-president is nog maar een formaliteit. Ook hiermee versterkt de Tweede Kamer zijn positie als volksvertegenwoordiging.

Recht doen aan de verkiezingsuitslag, vruchtbare samenwerking en voldoende steun is het beste gediend met een Volparlementair Kabinet van, voor en door de Tweede Kamer met de Samenlevingsagenda als uitgangspunt. Dat is daadkrachtiger dan een extraparlamenteair kabinet dat via een regeerakkoord zijn eigen koers bepaalt. Bovendien willen we een andere bestuurscultuur, toch?

Tot slot. Wanneer een kabinet om welke reden dan ook niet langer meer functioneert zal het moeten terugtreden. De Tweede Kamer zal alsdan weer een procedure starten om tot een nieuw kabinet te komen. Daar zijn geen nieuwe verkiezingen voor nodig. Politiek-electorale overwegingen om een kabinet te laten vallen behoren tot het verleden. Ook dit zal de kiezer meer vertrouwen geven in de politiek.

Peter Hovens is bestuurskundige en auteur van *SamenWereld, Hoe het geloof in de politiek en het vertrouwen in de overheid terugkeren*.